

OBNOVA

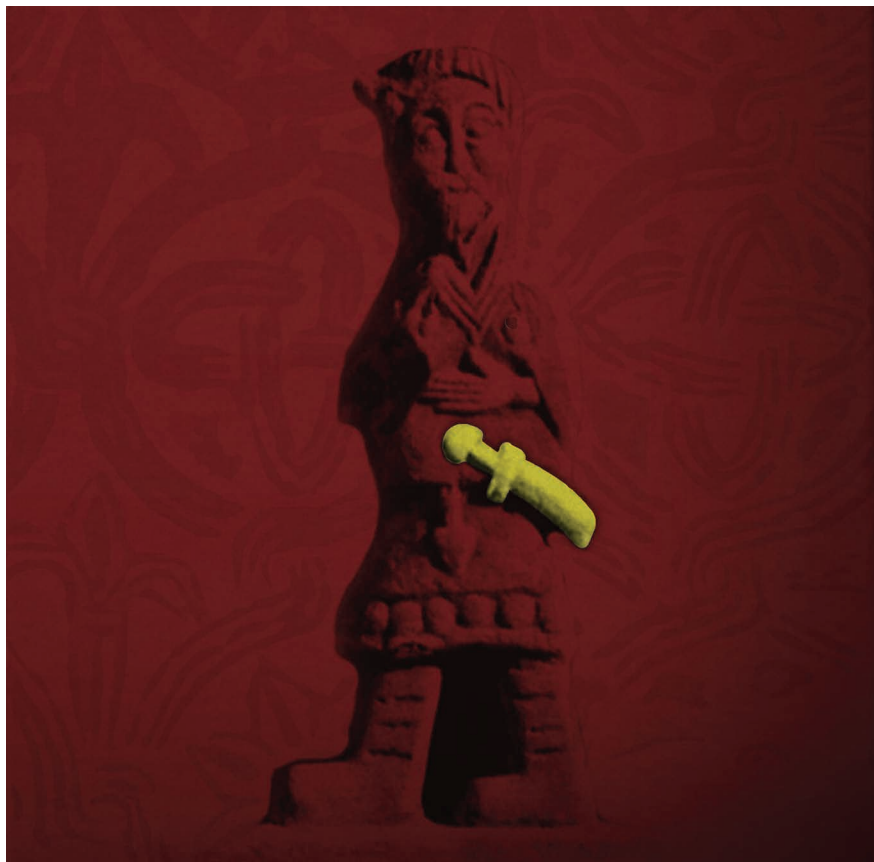
ČASOPIS ZA KULTURU, DRUŠTVO I POLITIKU

BROJ 11
TEMA BROJA:
RAT

ZAGREB, KOLOVOZ 2019.

SLIKA NASLOVNICE

Ante Brešić pl. Mikulić, doctorandus hist. art., mag. art.
Baština rata, ulje na platnu, 40 x 40 cm

OBNOVA

Časopis za kulturu, društvo i politiku

NAKLADNIK

Udruga „Obnova“
Ogranak Matice hrvatske u Velikoj Gorici

ZA NAKLADNIKA

Marko Paradžik

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Marko Paradžik

VODITELJ UREDNIŠTVA

Marin Sabolović

UREDNIŠTVO

Goran Dejanović

Davor Dijanović

Edin Muftić

UREDNIK RUBRIKE „UMJETNOST“

Ante Brešić Mikulić

TAJNIK UREDNIŠTVA

Nikolina Rodić

ZNANSTVENI ODBOR

dr. sc. Krunoslav Brčić-Kostić, Institut Ruđer Bošković

doc. dr. sc. Tado Jurić, Hrvatsko katoličko sveučilište

prof. dr. sc. Stipe Kutleša, Institut za filozofiju

doc. dr. sc. Petar Tomev Mitrikeski, Fakultet filozofije i religijskih znanosti

RECENZENTI

doc. dr. sc. Krešimir Bušić

prof. emeritus Tihomir Hunjak

doc. dr. sc. Danijela Lucić

LEKTURA

Tihana Pšenko Miloš

GRAFIČKI DIZAJN, PRIJELOM I PRIPREMA ZA TISAK

Zvonimir Džoić

FOTOGRAFIJE UZ ČLANKE VEZANE UZ TEMU BROJA

Delimir Hrestak

(fotografije Stalnog postava Domovinskog rata Bjelovar)

Privatna arhiva Mile Ćuka i Josipa Lucića

TISAK

Tiskara Zebra

ISSN

1849-0697

MREŽNE STRANICE

www.obnova.com.hr

E-POŠTA

casopis.obnova@gmail.com

Autori

Dominik Andreić dominik.andreic@gmail.com
Ante Brešić Mikulić, mag. art., (doktorand) ante.b.m@hotmail.com
Davor Dijanović davor.dijanovic@gmail.com
Tomo Hunjak, BSc..... hunjaktomo@gmail.com
Borna Kuri, student informatike borna.kuri@gmail.com
Nera Meštrović, mag. arch., mag. ling. nera.mestrovic@gmail.com
Edin Muftić, mag. hist..... eddin.muftic@gmail.com
Marko Paradžik, mag. iur. (doktorand)..... theodorospara@gmail.com
Marko Rajić, bacc. hist..... marko1raic@gmail.com
Marin Sabolović, mag. geog. (doktorand) marinsabolovic@net.hr
Ivan Trogrlić, student povijesti..... trogrlic.ivan@gmail.com
Mario Tomas, mag.hist. mariotms1@gmail.com
Antonio Karlović karlovic2202@gmail.com
Marko Mustić, student sociologije marko.mustic@gmail.com
Josip Vdović, mag. hist..... josip.vdovic@hotmail.com
Tomislav Smoljan, mag. theol..... tsmoljan@hotmail.com
Zrinka Bušić zrinkabusic@gmail.com
Antun Lešić mag. educ. philol. croat. et. hist. antun.lesic@gmail.com
Mate Vodarević
Veronika Paradžik veronika.paradzik@gmail.com

SADRŽAJ

Riječ uredništva 8

RADOVI VEZANI UZ TEMU BROJA

Metafizika rata u misli Juliusa Evole..... 14

MARIO TOMAS

Razgovor s umirovljenim generalom Josipom Lucićem..... 24

MARKO PARADŽIK

„Temelji visoke ratne umjetnosti“ 39

IVAN TROGRLIĆ

Razgovor s generalom Milom Ćukom..... 50

MARIN SABOLOVIĆ

Prikaz knjige Davora Marijana „Domovinski rat“..... 58

DOMINIK ANDREIĆ

Problematika muzeologije i muzeografije Domovinskoga
rata s posebnim osvrtom na privatne zbirke 73

MARIN SABOLOVIĆ

Rat u Mutanabbijevoj poeziji..... 87

EDIN MUFTIĆ

Ratna biografija krvavog baruna:
Roman von Ungern-Sternberg..... 99

BORNA KURI

Zemljopisno-strateške osobine
fortifikacijskoga sustava Vallo Alpino
na hrvatskom primjeru – kompleks Zvoneća..... 110

NERA MEŠTROVIĆ

Komparativna analiza teorije partizanskoga ratovanja
Franje Tuđmana i Carla Schmitta 119

MARKO PARADŽIK

Razgovor s dr. sc. Mirkom Bilandžićem 131

TOMO HUNJAK

Novi hladni rat Sjedinjenih Američkih Država
i Ruske Federacije 141

DAVOR DIJANOVIĆ

RAZNO

Prikaz knjige Feliksa Konecznyja – „Raznolikost
civilizacija“ 177

MARKO RAIČ

Prikaz knjige Kazimira Katalinića „Od poraza do pobjede:
Povijest hrvatske političke emigracije
1945. – 1990.“ 184

MARKO PARADŽIK

UMJETNOST

Dekonstrukcija Kronosa 190

ANTE BREŠIĆ PL. MIKULIĆ (COMES)

KNJIŽEVNOST

Slutnja 196

KAPISTRAN

Vojnik	197
MATE VODAREVIĆ	
Nevjernici.....	202
MARKO MUSTIĆ	
Noćna stvorenja	203
MARKO MUSTIĆ	
Rat.....	204
JOSIP VDOVIĆ	
Otpor	206
TOMISLAV SMOLJAN	
Terorist.....	206
TOMISLAV SMOLJAN	
Praznodušje.....	207
ANTUN LEŠIĆ	
Dečki	207
ANTUN LEŠIĆ	
Z i J.	208
ZRINKA BUŠIĆ	
Zvonku:	209
ZRINKA BUŠIĆ	
„Teta Veronika“	210
VERONIKA PARADŽIK	
Mrak.....	211
ANTONIO KARLOVIĆ	

RIJEČ UREDNIŠTVA

Poštovani čitatelji,

poznavajući istraživanje rata na ovim prostorima, multidisciplinarnost i interdisciplinarni pristup objedinjeni u jednoj publikaciji vrlo je rijetka pojava. No svjetska praksa, koju bi usputno valjalo preslikati na budućnost istraživanja rata u Hrvatskoj, pokazala je kako se rat može proučavati prožimajući različita znanstvena polja od filozofije, književnosti i povijesti umjetnosti preko psihologije, sociologije do povijesti i geografije. Upravo takav pristup može doprinijeti onome čemu mnogi od nas teže, a to je revitalizacija hrvatske nacionalne biti i zajedništva, koji su svoj vrhunac doživjeli u obrambenom Domovinskom ratu, okupljenih oko ideje o samostalnoj i neovisnoj državi pod cijenu vlastitog zdravlja i života, gdje je ljudski život bio tek žrtva za nadzemaljsko, vješto opisano u sintagmi za „oltar Domovine“, a to je Hrvatska.

U današnjem svijetu žednom pacifista govoriti o Hrvatima kao ratničkoj naciji može bitno nije poželjno, ali meritorno bismo učinili povijesnu nepravdu i bilo bi više nego neobično govoriti o kontekstu rata, a pritom ne spomenuti hrvatsko srednjovjekovno kraljevstvo i dinastijske sukobe, ratna umijeća srednjovjekovne ratne mornarice, njezinih okretnih brodova i neretvanskih gusara, konjanike i pješake, uskoke, haramije, graničare i husare, pukovnije husara u francuskoj vojsci Napoleona I. Bonapartea, bokeljske mornare, serežane i domobrane i velike vojskovođe Pavla I. Šubića, Petra Kružića, Bernardina Frankopana, Petra Berislavića, Hrvoja Vukčića Hrvatinića, Nikolu barona Jurišića, Nikolu Šubića Zrinskoga, Marka Mesića, Luku Ibrišimovića, Adama Franju Burića, Josipa Jelačića, Svetozara Borojevića od Bojne. Ratnu svakodnevicu, ili njezino priželjkivanje, ako se to tako strogo može nazvati, redovito su pratila književna djela od Gundulićeva „Osmana“, Marulićevih „Molitve suprotive Turkom“ i „Judite“, opere „Nikola Šubić Zrinski“ Ivana pl. Zajca proslavljene po Markovićevoj domoljubnoj pjesmi „U boj, u boj“ te suvremena Krležina antiratna djela, ali s vrlo konciznim opisima ratnih nedaća „Hrvatski bog Mars“, odnosno novela „Tri domobrana“, „Baraka Pet Be“ i „Bitka kod Bistrice Lesne“. Hrvatske su vojnike redovito pratile budnice poput Mihanovićeve „Horvatske domovine“, Livadićeve „Još

Hrvatska ni propala“, do domobranskih narodnih pjesama Drugoga svjetskoga rata „Ja sam junak iz doline“, „Podravino moja mila“ itd.

Kapaciteti promišljanja mladih suradnika Časopisa u ovom su broju izašli izvan hrvatskih granica proučavajući brojna djela različitih znanstvenih grana, interpretirajući talijanske mislioce, arapske pjesnike, austrijske nadvojvode, ali naravno, nezaobilazno, ne zaboravivši obrambeni Domovinski rat koji je prikazan različitim pristupima, s naglaskom na njegovim sudionicima u razgovorima. Vrlo zanimljiv i jedinstven pristup analize književnoga opusa arapskoga pjesnika Mutanabbija prikazao je Edin Muftić. Književnost u ratu stoga nije rijetka pojava, sasvim suprotno, ona redovito prati slavne junake i bitke, svu tragediju i ponos rata, možda najbolje opisana u pokliču, koji je prilog radu, o „prkosnom životu i časnoj smrti“. Filozofski pristup ratu opisan je u analizi opusa talijanskoga filozofa Juliusa Evole, njegovim razmatranjima o vjerskim pohodima antičkoga Rima, križarskih ratova i džihadu, ali i suvremenoj formi rata, koju je u radu proveo Mario Tomas, sad već tradicionalno proučavajući Evolin lik i djelo. Ivan Trogrlić opisuje i interpretira priručnik austrijske carske vojske „Temelji visoke ratne umjetnosti“ nadvojvode Karla Habsburškog koji opisuje taktiku i logistiku potrebnu za uspješno vođenje rata, ali i analizu stanja u oružanim snagama Austrijskoga Carstva, pregled fortifikacijskih sustava i bitaka, naglašavajući potrebu za reformom vojske. Nastavno na vojskovođe Borna Kuri u biografiji krvavog baruna Romana Feodorovicha von Ungen-Stenberga daje kronološki pregled života konzervativnoga ratnoga heroja Prvoga svjetskoga rata rođenoga u Njemačkoj, vojnoga službenika Ruske vojske i pobornika mongolsko-kineskoga carstva. Tema velikoga rata obrađena je i u radu arheologinje Nere Meštrović koja opisuje fortifikacijski sustav Vallo Alpino građen na granici Italije s Francuskom, Švicarskom, Austrijom i Jugoslavijom, posebno se osvrćući na obilježje fortifikacijskoga sustava Zvonec.

Marko Paradžik je u radu „Komparativna analiza teorije partizanskoga ratovanja Franje Tuđmana i Carla Schmitta“ obradio temu partizanskoga ratovanja i time spojio strani i domaći pogled na jedan specifičan oblik ratovanja.

Obrambeni Domovinski rat obrađen je u razgovoru s umirovljenim general-pukovnikom Milom Čukom, osobnim čuvarom prvoga hrvatskoga predsjednika Franje Tuđmana koji kasnije postaje njegov pobočnik, a potom i zapovjednik Prvoga hrvatskoga gardijskoga zбора,

postrojbe zadužene za zaštitu predsjednika Republike Hrvatske. U razgovoru su otkriveni brojni nepoznati, a vrlo zanimljivi detalji i anegdote, opisan je sam predsjednik, što je dalo drukčije svjetlo na danas ponovno aktualan lik Franje Tuđmana. Marko Paradžik razgovarao je s umirovljenim generalom zbora Josipom Lucićem, dotaknuvši se uloge vrhovnoga zapovjednika u obrambenom Domovinskom ratu, pristupanju obrani Republike Hrvatske od prvih sukoba na Plitvicama do vojno-redarstvenih operacija s kojima je oslobođen okupirani teritorij Republike Hrvatske. Razgovor otkriva i poslijeratni angažman u Hrvatskom generalskom zboru, u braniteljskim udrugama i ulogu generala Lucića u sportu. Prikaz knjige Davora Marijana „Domovinski rat“ donosi Dominik Andreić. U ocjeni djela autor prikaza navodi kako su, s vojno-povijesnoga stajališta, vrlo koncizno istaknute bitke i bojišta u kojima su sudjelovale hrvatske oružane formacije te ocjenjuje kako je to djelo neizbježna literatura za sve istraživače, nastavnike i studente. Muzeologija i muzeografije artefakata proizašlih iz Domovinskog rata opisani su u radu koji obrađuje problematiku oskudnoga broja muzejskih postava i naglašava nužnost osnivanja jedinstvenoga vojnoga muzeja, čija se realizacija čeka desetljećima, uzdajući se u svjetsku praksu osnivanja vrlo atraktivnih i povijesno vrijednih muzejskih koncepta.

Suvremene geopolitičke teme pod nazivom „Novi hladni rat“ obradio je Davor Dijanović s aktualnom problematikom američko-ruskih odnosa i novom vrstom ratovanja fokusiranom na diplomaciju, medijske propagande, energiju, ali i dalje tradicionalno i na vojsku. Tomo Hunjak razgovarao je s dr. sc. Mirkom Bilandžićem o aktualnim temama međunarodne i nacionalne sigurnosti, terorizmu, krizama, uključujući i aktualnu migrantsku krizu, ali i nacionalno jedinstvo koje smo ponovno, nakon ratnih godina, pokazali nakon uspjeha hrvatske nogometne reprezentacije.

Radovi nevezani uz temu broja odnose se na prikaze pravnika Marka Paradžika i povjesničara Marka Raiča. Paradžik je u prikazu knjige Kazimira Katalinića „Od poraza do pobjede: Povijest hrvatske političke emigracije 1945. – 1990.“ apostrofirao povijesni značaj hrvatske emigracije i borbe za ideju hrvatske države geografski vrlo daleko s naglaskom na južnoameričke receptivne države u kojima hrvatski emigranti i danas, nakon više desetljeća, i dalje djeluju. Marko Raič napisao je prikaz knjige „Raznolikost civilizacija“ poljskoga

autora Felixa Konecznya, usporedivog s velikim Oswaldom Spenglerom u vidu filozofije povijesti.

Cjelina o umjetnosti obuhvaća pregled likovnoga ciklusa magistra umjetnosti Ante Brešića Mikulića „Dekonstrukcija Kronosa“, njegov tehnički opis, koncept temeljen na Kronu – grčkom božanskom utjelovljenju vremena – povezujući povijesnu kroniku filozofske misli s ikonologijom lika. Autor na koncu opisuje djela nazvana „Aristokracija“, „Timokracija“, „Oligarhija“, „Demokracija“ i „Tiranija“. Broj zatvara književnost, od proze pisane pod pseudonimom sukladno proglasu iz osmoga broja časopisa imamo djelo „Slutnja“, autora koji se nazvao „Kapistran“ po svecu koju se borio s Turcima te je pokopan u Hrvatskoj, i tematski prikladan tekst „Vojnik“ autora Mate Vodarevića. Poeziju u ovom broju piše nekoliko starih autora kao što su Antonio Karlović („Mrak“), Marko Mustić („Nevjernici“, „Noćna stvorenja“), Josip Vdović („Rat“) i nekoliko novih autora: Tomislav Smoljan („Otpor“, „Terorist“), Antun Lešić („Praznodušje“, „Dečki“) i naposljetku Zrinka Bušić, nećakinja Zvonka Bušića, s dvije intimne pjesme („Z. i J.“, „Zvonku“). Uz navedene pjesme tu je i pjesma Veronike Paradžik, kćeri Ante Paradžika, pod naslovom „Tetka Veronika“, posvećena ženi koja je proljećarima nosila hranu u zatvor nakon što su došli pod udar komunističkoga režima.

S obzirom na to da je dosta gore navedenih radova iz književnosti tematski vezano uz ovaj broj časopisa, valja se vratiti na početak i konstatirati kako bi započeti bilo koje djelo o ratu, a ne citirati Konfucijeva suvremenika, vojskovođu i mislilaca rata Sun Tzua, bilo kao otići u Rim, a ne vidjeti Petra (*videre Petrum*). Jednako tako bilo bi vrlo neodgovorno analizirati i interpretirati kulturu, društvo i politiku u Hrvatskoj, a da se pritom ne obradi rat kao sociološki fenomen, ovoga puta s posebnim naglaskom na obrambeni Domovinski rat jer, kako piše Sun Tzu u 6. stoljeću prije Krista:

...rat je od životne važnosti za državu; to je područje u kojem se rješava biti ili ne biti; to je staza koja vodi u sigurnost ili propast. (Ili »jer je (bojno polje) mjesto gdje se rješava pitanje života i smrti (a rat) put da se ostane živ ili propadne«.) Stoga je nužno dobro ga proučiti...

Marin Sabolović,
voditelj Uredništva časopisa „Obnova“

*»Rat je, bratjo, rat junaci,
Pušku hvataj, sablju paši,
Sedlaj konjče, hajd pješaci,
Slava budi, gdi su naši!«
Buči bura, magla projde, —
Puca zora, tmina bježi, —
Tuga mine, radost dojde, —
Zdravo slobost, — dušman leži!
Veseli se, tužna mati,
Padoše ti verli sini,
Ko junaci, ko Horvati,
Ljaše kervcu domovini!*

Ulomak iz pjesme Antuna Mihanovića „Horvatska domovina“

RAZNO

PRIKAZ KNJIGE KAZIMIRA KATALINIĆA „OD PORAZA DO POBJEDE: POVIJEST HRVATSKE POLITIČKE EMIGRACIJE 1945. – 1990.“

Autor: Marko Paradžik

Autor triju svezaka i budućega četvrtoga, posljednjega sveska knjige naslova „Od poraza do pobjede: Povijest hrvatske političke emigracije 1945. – 1990.“, Kazimir Katalinić, rođen je 4. ožujka 1927. u Sušaku. Godine 1945. otišao je u političku emigraciju u Italiju, zatim 1948. u Argentinu gdje je 1960. diplomirao kemiju i od 1958. djelovao kao tajnik Hrvatske republikanske stranke te sudjelovao u radu Hrvatskog narodnog vijeća (1974. delegat, 1977. tajnik, 1982. predsjednik nadzornoga odbora). Devedesetih se godina vratio u Hrvatsku da bi se potom, kao i njegov sada pokojni kolega dr. Ivo Korský, vratio u Argentinu. Uređivao je časopis „Republika Hrvatska“, a objavio knjige „Organizacijski priručnik HRS-a“ (Buenos Aires, 1974., Sydney 1974.), „Argumenti: NDH, BiH, Bleiburg i genocid“ (Buenos Aires – Zagreb, 1993., 1994.) te „Rađanje države: NDH, Tito, Hrvatsko

proljeće i 1991.“ (Buenos Aires – Zagreb, 1994.,1995.). U tri je izdanja priredio i izbor članaka prvoga predsjednika Hrvatske republikanske stranke Ivana Oršanića pod naslovom „Vizija slobode“ (Buenos Aires, 1979., Chicago i 1990. i Dortmund).

Prva dva sveska predstavila je Hrvatska kulturna zaklada/Hrvatsko slovo d.o.o. u svojim prostorijama 19. listopada 2017., kada su o knjizi govorili Tomislav Jonjić (nakladnik), Zlatko Hasanbegović (recenzent prvoga sveska) i Šime Letina (član Hrvatske republikanske stranke opisane u knjizi), dok je treći svezak javnosti predstavljen 10. svibnja 2018., pod vodstvom Tomislava Jonjića i autora ovoga prikaza.

Tri sveska sveukupno broje 1106 stranica (I. 334, II. 302, III. 470). Sadržaj im je kronološki podijeljen na tri razdoblja: 1945. – 1959., 1960. – 1974., 1974. – 1980. te je s obzirom na glavni naziv knjige logično pretpostaviti da će se četvrti svezak baviti razdobljem od 1980. do 1990. Lako je odmah uočiti asimetričnu podjelu razdoblja prvih dvaju svezaka naspram trećega sveska, što znači da se autor knjige odlučio na određene povijesne događaje kao kriterije podjele, kako i sam naglašava u predgovoru prvoga sveska: „...I. svezak obrađuje razdoblje od gubitka države i Bleiburga do smrti Ante Pavelića 1959.; II. svezak završava 1974. godine, kada je osnovano II. Hrvatsko narodno vijeće; III. svezak, koji bi trebao izaći u ožujku sljedeće godine, završava smrću Josipa Broza Tita 1980.; IV. svezak obuhvaća razdoblje od Titove smrti do uspostave današnje hrvatske države...“.

Sadržaj od I. do VIII. poglavlja iz prvoga sveska odnosi se na temu poraza i rušenja Nezavisne Države Hrvatske: I. Zašto smo izgubili državu, II. Bleiburg, III. Žrtva Kavrana i drugova, IV. U krvi rođena, V. Uhićenja i izručivanja, VI. „Što dalje od Jugoslavije“, VII. Maček i Krnjević, VIII. Početno lutanje. Poglavlja od IX. do XVI. bave se početcima organiziranja političke emigracije i borbe protiv Jugoslavije te poteškoćama u istom: IX. Otpor hrvatske mladeži, X. Argentina: Kojim putem?, XI. Osnutak Hrvatske republikanske stranke, XII. Pavelić, Stojadinović, Kulenović, XIII. Pavelić se oslobađa Luburića, XIV. Atentat na Pavelića, XV. Branko Jelić i UDB-a, XVI. Razvitak čvrste jezgre, XVII. Pavelićeva smrt. Od nekih teško poznatih detalja, kao što je rad dr. Ive Korskoga u pekarnici prilikom dolaska u Argentinu (kasnije je specijalizirao pravo industrijskoga vlasništva) s ostalim pripadnicima emigracije do bitnih trenutaka u formiranju hrvatske političke emigracije (razlaz Pavelića i Luburića, osnivanje Hrvatske republikanske stranke s Ivom Oršanićem kao predsjednikom, osnutak

Hrvatskog narodnog odbora, atentat na Pavelića) očita je idejna nit koja će se provlačiti i kroz ostala dva sveska: očuvanje ideje hrvatske države i njezina realizacija u stvarnosti kroz rušenje Jugoslavije. S obzirom na taj cilj autor obrađuje i događanja na području Hrvatske vezana uz gotovo nepoznati i prešućeni studentski prosvjed 1959. i organizaciju TIHO (Tajna organizacija hrvatske inteligencije), što je sve nagovještaj povijesnoga događaja poznatoga kao Hrvatsko proljeće.

Novih četrnaest poglavlja drugoga sveska bavi se daljnjom izgradnjom i organizacijom hrvatske političke emigracije: XVIII. Suradnja ili jedinstvo? (Težak put prema osnutku I. HNV-a), XIX. Jordan priznao NDH (Luburićeva fatamorgana ili mistifikacija), XX. Uzroci neuspjeha I. HNV-a, XXI. Udba prekida spoj šake i mozga (Ubojstvo u Münchenu i smrt Ivana Oršanića), XXII. Generacijska smjena, XXIII. Hrvatsko proljeće (Predah u borbi i nerealna očekivanja), XXIV. Nova etapa borbe (Karađorđevo: završetak predaha i krah jednog sna), XXV. Bugojno (Ushit za mnoge – zaprepaštenje za druge), XXVI. Sjeme daje svoj plod (Organizacijsko jačanje i širenje HRS-a), XXVII. Proces pokretanja II. HNV-a (Pluralistička suradnja ili totalitarističko jedinstvo?). Odmah možemo uočiti da su poglavljima za razliku od prvoga sveska dodani posebni naslovi u zagradama, vjerojatno zbog ravnoteže između publicističkoga karaktera naslova poglavlja i potrebnoga preciznijega određivanja teme samoga sadržaja. Dodatni prilog drugoga sveska je govor dr. Ive Korskoga iz 1973., koji je spretno dodan s obzirom na to da se dr. Ivo Korsky u ovom svesku sve više profilira kao središnja osoba Hrvatske republikanske stranke. Godine 1951. pristupio je Hrvatskoj republikanskoj stranci koju je 9. siječnja iste godine osnovao prof. Ivan Oršanić te je nakon Oršanićeve smrti 17. prosinca 1968. izabran za njezinoga predsjednika, do kada je bio pomoćnik urednika časopisa „Republika Hrvatska“, da bi na kraju postao glavnim urednikom. Autor je više knjiga u kojima razrađuje ideologiju Hrvatske republikanske stranke s temeljem u Oršanićevim idejama: „Desetotravanjska razmatranja“, Buenos Aires, Republika Hrvatska, 1991., „Hrvatski nacionalizam“, 2. dopunjeno izdanje, Zagreb, Nakladni zavod Matice hrvatske, 1991., „Pet razgovora o Hrvatskoj“, Zagreb, Hrvatska republikanska zajednica, 1992., „Izdaleka“, Buenos Aires, Časopis Republika Hrvatska, 1994., „Iz ideala u stvarnost“, Zagreb, Hrvatska republikanska zajednica, 2005. Njegova ideja realizacije neovisne hrvatske države u formi republike očituje se snažno u ovom djelu, jednako kao u njegovim člancima i knjigama. Zaključno, vezano uz drugi svezak, možemo reći da se uglavnom obrađuju sljedeće teme: pojava

nove političke emigracije nakon Hrvatskoga proljeća, konkretne akcije protiv Jugoslavije (napad gerilaca iz političke emigracije na teritoriju Hrvatske), negativno i kontraproduktivno djelovanje Maksa Luburića (farsa s jordanskim priznanjem) i formiranje Hrvatskog narodnog vijeća kao nadorganizacije svih organizacija hrvatske političke emigracije.

Iako treći svezak obrađuje upola manje razdoblje (šest godina), ipak sadržajno ne zaostaje za prvim i drugim sveskom. Prvo poglavlje trećega sveska, XXVIII. Mate Prpić: I pero i Mač (Prešućivani i nedovoljno poznati heroj) vrlo je personalizirano za osobu čije je ime u naslovu poglavlja i koji uz Brunu Bušića daje bitnu poantu: novije generacije Hrvata koji žive u Jugoslaviji i koji se nakon 1945. pridružuju hrvatskoj političkoj emigraciji. Na to koliko je ta činjenica opasna po Jugoslaviju te važna dovoljno ukazuje činjenica nasilne smrti dvojice prethodno spomenutih Hrvata. Još je jedno poglavlje ovoga sveska personalizirano: XXXII. Profesor Vjenceslav Čížek (oslijepjeli i nedovoljno poznati hrvatski Mandela). On nije ubijen od strane države Jugoslavije, međutim zbog svojega je političkoga opredjeljenja šikaniran, progonjen, otet, zatvoren i mučen te pušten iz zatvora tek kasnih 80-ih godina. Treći svezak Katalinićeve knjige jasno otkriva ključni razlog ubojstva Brune Bušića: njegova suradnja u ime hrvatskih proljećara s hrvatskim republikancima na II. Saboru HNV-a u Bruxellesu bila je jedan od razloga za njegovo smaknuće jer UDBA nije željela da dođe do suradnje stare i mlade generacije. U poglavlju XXXIII. Djelovanje UDBA-e u Australiji, obrađen je sudski proces poznat kao suđenje „šestorki“ te je zanimljivo da je prošle godine o tome pisala i novinarka Višnja Starešina u knjizi „Hrvati pod KOS-ovim krilom“, čime je povukla usporedbu sa suđenjem u Haagu gdje se pojavio i sličan naziv procesa. Naime, treba istaknuti da je taj proces u Australiji imao cilj diskreditirati hrvatsku političku emigraciju kao terorističku organizaciju. Slično se dogodilo u poznatoj akciji Zvonka i Julije Bušić te Marijana Buconjića, Jozе Brekala i Vladimira Dizdara koji su zbog bacanja letaka osuđeni na zatvorske kazne. Sudski procesi u kojima nije bilo dovoljne osnove za zatvorske kazne rezultat su jakog djelovanja Jugoslavenske diplomacije i tajnih službi. Jesu li ti isti veleposlanici i njihovi potomci i danas u diplomaciji nekako je pitanje koje se nameće samo od sebe. Tri su poglavlja potpuno posvećena daljnjem djelovanju i izgradnji spomenute organizacija Hrvatskog narodnog vijeća: XXXI. Pluralistički II. Sabor HNV-a, XXXIV. Kriza HNV-a (Londonski III. Sabor – sabor razdora). Uz sva navedena poglavlja trećega sveska valja spomenuti i poglavlje XXX. Hrvatski dijalog

(Pokušaj sinteze i gradnje mosta) gdje nalazimo početak hrvatskoga dijaloga, to jest politike pomirenja između bivših ustaša i partizana koji počinje daleko prije Domovinskoga rata. Konkretno, radi se o pismima između dr. Korskoga i prof. Šetke kojima se na kraju pridružio i gospodin Šaravanja. U toj pomirbi se nalazi ne samo oprost nego i istina. Navodno je dr. Ivo Korsky izravno komunicirao i s dr. Franjom Tuđmanom. Svezak završava s Titovom smrću i slavljem Hrvata te još jednim prilogom govora dr. Ive Korskoga pod nazivom „Prije zore“.

Iz prikaza poglavlja vidljivo je da se numeracija poglavlja nastavlja iz sveska u svezak, što znači da oni čine kompaktnu cjelinu, a potrebno je napomenuti da sva navedena poglavlja imaju brojna potpoglavlja. Kao dodatna oprema svakog sveska uz kratak sadržaj i popis kratica postoji i kazalo osoba, što uvelike olakšava snalaženje u samoj knjizi, premda bi za jednostavnije snalaženje bilo bolje općenito kazalo. Autor nažalost nije napravio posebnu kronologiju važnijih događaja jer se spominju brojna događanja s datumom, no možda nas to očekuje u posljednjem svesku. Većina sadržaja u knjizi popraćena je brojnim bilješkama (fusnotama) koje za svaki svezak imaju posebnu numeraciju, to jest počinju od početka. U njima autor knjige često uz dodatna objašnjenja sadržaja navodi izvore od kojih je dobar dio emigrantska periodika i privatne zbirke (arhiv HRS-a), a neki su dosad potpuno neobjavljeni materijali tako da ova knjiga u odnosu na te izvore predstavlja svojevrstni ekskluzivitet. Stoga ne bi bilo loše da postoji određena uređena bibliografija izvora, no možda nas to očekuje u konačnom četvrtom svesku. Knjiga je također bogato uređena fotografijama osoba iz političke emigracije, događaja i što je posebno važno – samih izvora, čime se jača povjerenje u njihovu autentičnost.

Svim povjesničarima koji se namjeravaju baviti poviješću hrvatskoga iseljeničtva ova će knjiga biti neizostavni izvor, i to pogotovo ako će se istraživati emigracija iz Argentine nakon 1945. godine. Knjiga se također može preporučiti mladim ljudima jer je svjedočanstvo jednoga vremena tijekom kojega se u inozemstvu organizirano borilo za ideju hrvatske države i njezino ostvarenje u stvarnosti u kojoj danas živimo. To je važno stoga što se forma države ne smije poistovjetiti s pojmom vlasti ili režima, a danas se svjesno ili nesvjesno to čini kako bi se teško ostvarena ideja države Hrvata učinila negativnom. Uostalom, teza autora ove knjige i njegovoga kolege dr. Ive Korskoga te Ivana Oršanića jest da se može reći da je režim NDH bio ovakav ili onakav, no da se ne može reći da je ostvarenje države Hrvata u povijesti bilo samo po sebi loše ili još gore zlo.

UMJETNOST